

Z punktu widzenia ochrony prawno-autorskiej publikacja w rozprawie doktorskiej treści zamieszczonych w czasopiśmie naukowym może stanowić naruszenie praw majątkowych przysługujących wydawcom tych czasopism. W przypadku, gdy autor lub współautor artykułu przeniósł na wydawcę czasopisma, majątkowe prawa autorskie. Przedmiotem ochrony prawno-autorskiej jest utwór – a więc każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych). Jednym z ustawowych przykładów utworów są utwory wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe).

Artykuł naukowy zamieszczony w specjalistycznym czasopiśmie naukowym stanowi utwór w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy o Prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Zasadą jest, że to twórca przysługuje wyłączone prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu (art. 17 u.p.a.p.p.). Prawo to może zostać przeniesione na inne podmioty w formie licencji (prawo do korzystania) lub w formie przeniesienia majątkowych praw autorskich na określonych polach eksploatacji. W razie udzielenia licencji, twórca utworu (autor artykułu) nie pozbawia się prawa do korzystania z utworu. Jedynie w przypadku licencji wyłącznej twórca zobowiązuje się nie udzielać kolejnych licencji innym podmiotom. Natomiast w razie przeniesienia praw majątkowych twórca pozbawia się prawa do korzystania z utworu na określonych polach eksploatacji.

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych zawiera szereg przypadków tzw. dozwolonego użytku z prawa. Umożliwia on korzystanie z utworów bez zezwolenia twórcy i innych podmiotów, którym przysługują majątkowe prawa autorskie do utworów. Jednym z przypadków jest przepis art. 27 ust. 1 u.p.a.i.p.p.. Zgodnie z nim instytucje oświatowe oraz podmioty, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 (uczelnie), 2 i 4-8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, mogą na potrzeby zilustrowania treści przekazywanych w celach dydaktycznych **lub w celu prowadzenia działalności naukowej korzystać z rozpowszechnionych utworów w oryginale i w tłumaczeniu oraz zwielokrotnić w tym celu rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów.**

Teoretycznie przepis ten zezwala na korzystanie z już rozpowszechnionych utworów w celu prowadzenia działalności naukowej. Niezależnie od tego czy prowadzenie procesu nadawania stopnia naukowego jest działalnością naukową, należy mieć na uwadze, że zasada opisana w ust. 1 art. 27 doznaje poważnych ograniczeń w kolejnym ustępie w/w ustawy.

W przypadku publicznego udostępniania utworów w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym korzystanie, o którym mowa w ust. 1, jest dozwolone wyłącznie **dla ograniczonego kręgu osób** uczących się, nauczających lub prowadzących badania naukowe, zidentyfikowanych przez podmioty wymienione w ust. 1.

Przenosząc powyższe na grunt publikacji rozpraw doktorskich w BIP, uczelnia nie może ograniczyć kręgu osób, którym będzie udostępniony utwór w postaci artykułu w czasopiśmie naukowym. Rozprawa zamieszczona w BIP będzie publicznie dostępna dla każdego. Z tych też względów ZUT nie może, na podstawie art. 27 ustawy, publikować rozprawy doktorskiej zawierającej zsywkę z czasopism naukowych.

W razie wyboru przez doktoranta przygotowania rozprawy doktorskiej w formie zsywek, na doktorancie spoczywa ciężar uzyskania pisemnych zgód od wydawców czasopism na umieszczenie całości lub fragmentów artykułów w rozprawie doktorskiej.

Zgoda wydawcy musi być wyraźna, utrwalona i dopuszczać możliwość publicznego udostępnienia utworu (utworów) każdemu, w miejscu i w czasie wybranym przez siebie wybranym. Czyli w praktyce to musi być najszersza prawnie dopuszczalna licencja (zgoda).

Wymóg uzyskania zgód wydawców dotyczy tylko tych przypadków, gdy twórca artykułu przeniósł na wydawcę prawa majątkowe do artykułu. Jeżeli publikacja artykułu nastąpiła na podstawie licencji niewyłącznej, nie ma przeszkód prawnych, aby twórca artykułu zamieścił swój artykuł jako „zsywkę” w swojej rozprawie doktorskiej. Doktorant, w uzgodnieniu z promotorem, powinien oświadczyć na piśmie, że zamieszczenie artykułu/artykułów w rozprawie doktorskiej nie naruszy praw majątkowych osób trzecich.